

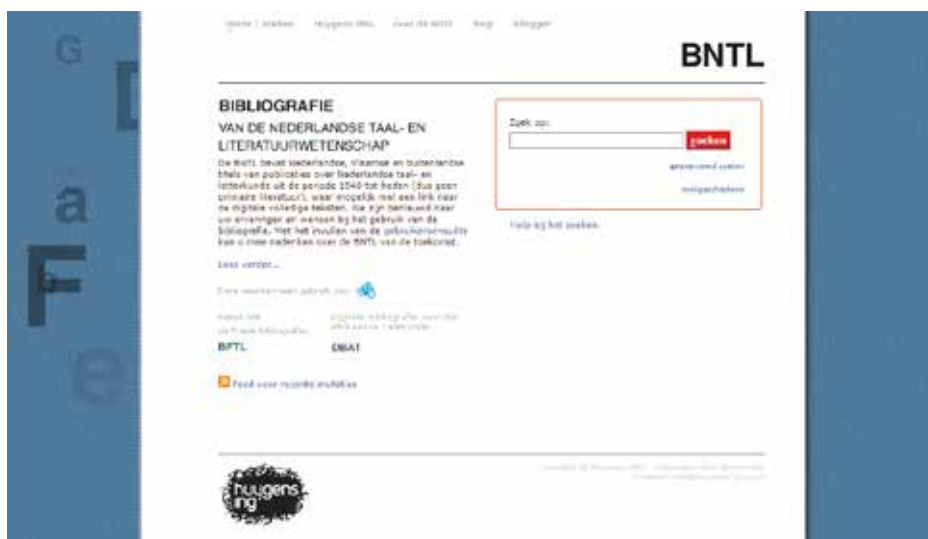
Toegangspoort tot driehonderdduizend titels

De Bibliografie van de Nederlandse Taal- en Literatuurwetenschap (BNTL) maakt zich klaar voor de toekomst

De Bibliografie voor de Nederlandse Taal- en Literatuurwetenschap (BNTL) bevat meer dan driehonderdduizend titelbeschrijvingen van publicaties over Nederlandse taal- en letterkunde. Een steeds groeiend aantal beschrijvingen geeft rechtstreeks toegang tot de volledige teksten van publicaties. De online BNTL is inmiddels meer dan tien jaar oud en onvoldoende aangepast aan veranderingen in het bibliografische veld. Via een enquête willen we de eindgebruiker betrekken bij de ontwikkeling van een nieuw platform.

In de jaren zeventig ging men van start met het ambitieuze project om alle publicaties op het gebied van de neerlandistiek in een vakbibliografie te ontsluiten. Tientallen jaren lang verschenen jaarlijks kloeke blauwe boekbanden met bibliografische referenties naar vakliteratuur voor de lopende jaren, maar ook retrospectief voor de jaren zestig en de oorlogsjaren 1940-1945. Voor de beschreven jaren bereikt de BNTL een nagenoeg complete dekking van relevante publicaties. Met honderdduizenden beschrijvingen van artikelen, boeken en recensies is de BNTL wellicht de grootste taal- en letterkundige vakbibliografie van één taal ter wereld.

In 2007 werd de volledige Bibliografie gratis online beschikbaar gesteld op een platform dat het Huygens ING ontwikkelde in samenspraak met het Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek in Brussel (www.bntl.nl). De online module betekende een grote stap vooruit in de gebruiksvriendelijkheid van de bibliografie. Via één centrale toegang konden gebruikers nu honderdduizenden referenties doorzoeken en de oude categorieën met hun bijhorende codes werden vervangen door een flexibeler systeem van trefwoorden. De laatste jaren werden aan de BNTL ook in toenemende mate rechtstreekse links of volledige pdf-bestanden toe-



De startpagina van de online BNTL

gevoegd van rechtenvrije publicaties, waardoor het platform tegemoet kwam aan de groeiende vraag naar toegang tot *full text*. Op die manier zijn inmiddels al meer dan 1.300 publicaties rechtstreeks via de BNTL beschikbaar.

Vanaf de lancering van de online BNTL vertoonde het aantal gebruikers een stijgende lijn. Elk jaar vinden nog steeds vele duizenden bezoekers hun weg naar de Bibliografie. Opvallend is dat de gebruikersaantallen in Nederland en Vlaanderen afnemen, maar dat de BNTL buiten het Nederlandse taalgebied nog steeds een stijging optekent. Ruim een derde van de gebruikers bevindt zich in een anderstalige context, wat voldoende aantoont dat de BNTL een belangrijke rol speelt in de neerlandistiek *extra muros*. Op plaatsen waar de bibliotheekcollecties minder rijk bedeed zijn met vakpublicaties over de neerlandistiek, vormt de BNTL een onmisbare toegang tot de secundaire literatuur.

Het doorzoeken, beschrijven en ontsluiten van alles wat verschijnt in de neerlandistiek is een titanenwerk, dat in de gloriejaren door een meerkoppig team van bibliografen aan weerszijden van de landsgrens werd verricht. Zowel in Brussel als Den Haag verwerkten bibliografen systematisch publicaties uit de collecties van de beide Koninklijke Bibliotheken, zodat de BNTL voor wat in Nederland én België verscheen, de vinger goed aan de pols kon houden. Anno 2019 resteert in de praktijk enkel de inbreng van de Vlaamse afdeling, aangezien het Huygens ING na verscheidene bezuinigingen de structurele invoer in 2014 stopzette, en tegenwoordig nog uitsluitend verantwoordelijk is voor de technische ondersteuning van de website. Met een sterk gereduceerd team van bibliografen bereikt de BNTL vanuit Brussel nog steeds een vrij goede dekking van relevante titels, zij het dat de Bibliografie voor publicaties verschenen buiten België soms enige achterstand oploopt. De basiscollectie is immers die van de Koninklijke Bibliotheek van België, die voor de neerlandistiek (zeker de internationale neerlandistiek) geen systematisch aankoopbeleid voert, waardoor sommige titels in andere bibliotheken moeten worden beschreven.

Ondertussen is de neerlandistiek echter volop in beweging. Niet alleen publiceren onderzoekers steeds meer in digitale vorm, ze richten zich ook in toenemende mate op een internationaal publiek en publiceren hun werk bij buitenlandse uitgevers. Daarbij komt dat er nog steeds meer en meer artikels, boeken en recensies op het gebied van de neerlandistiek worden gepubliceerd. Dat betekent dat ook de invoer van nieuwe titels zo mogelijk gedeeltelijk geautomatiseerd moet worden, omdat het met de huidige personeelsbezetting onmogelijk is om de hele neerlandistiek te blijven overzien. Ook de veelheid aan digitale publicaties vormt een bijzondere uitdaging. De BNTL slaagt er relatief goed in om nieuwe digitale titels aan de bibliografie toe te voegen, maar heeft niet de capaciteit om systematisch links aan te brengen naar het vele materiaal dat retrospectief beschikbaar wordt gesteld (bijvoorbeeld oudere jaargangen van tijdschriften in

“DE NEERLANDISTIEK IS VOLOP IN BEWEGING. NIET ALLEEN PUBLICEREN ONDERZOEKERS STEEDS MEER IN DIGITALE VORM, ZE RICHTEN ZICH OOK IN TOENEMENDE MATE OP EEN INTERNATIONAAL PUBLIEK EN PUBLICEREN HUN WERK BIJ BUITENLANDSE UITGEVERS.”

de DBNL). Ook dat zou bij voorkeur deels geautomatiseerd moeten worden, maar het huidige platform is daar niet voor uitgerust.

Het is echter precies door de brug te slaan tussen digitaal beschikbaar materiaal en titels die enkel op papier toegankelijk zijn, dat de BNTL ontgensprekelijk meer te bieden heeft aan de eindgebruiker dan de beperkte en selectieve (en vaak commercieel gestuurde) tools die gebruikers in toenemende mate als vervangend beschouwen voor de traditionele vakbibliografie (bv. *Google scholar*, *Academia*, *Jstor* e.d.m.). Wie daar op zoek gaat naar literatuur krijgt al met al een vertekend beeld van wat beschikbaar is: er ontstaat wederzijds de indruk dat zo goed als alles digitaal toegankelijk is of moet zijn. De BNTL heeft het potentieel om, ook in een veranderende bibliografische context, een vaste waarde te zijn en te blijven die zich beroept op volledigheid, betrouwbaarheid en objectieve selectie.

Dat neemt niet weg dat de Bibliografie de komende jaren voor een grote uitdaging staat. Meer dan tien jaar na de lancering van het online platform willen we daarom de ervaringen van onze gebruikers met de huidige Bibliografie peilen, zodat we beter onze prioriteiten voor de toekomst kunnen bepalen. De komende tijd denken we in samenspraak met verschillende partners in de neerlandistiek volop na over een toekomst voor de BNTL die de ontzagwekkend rijke bibliografie nog beter integreert in het vakgebied. Daarbij willen we ook de eindgebruiker betrekken. Daarom willen we u graag uitnodigen om onze gebruikersenquête in te vullen. Dat kost u slechts tien minuten, maar wij kunnen met uw inbreng weer jaren verder.



De enquête invullen kan via <https://tinyurl.com/bntl-gebruikersenquete/> of via de QR-code.

Vragen en suggesties kunnen worden gericht aan bram.caers@kbr.be.

Bram Caers coördineert in de Koninklijke Bibliotheek van België de vzw Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek, die verantwoordelijk is voor de BNTL. Dit artikel is een gedeeltelijke bewerking van een artikel dat eerder in Neerlandia (jaargang 123, 2019, nr. 3) verscheen. Neerlandia is een Nederlands-Vlaams tijdschrift voor taal, cultuur en maatschappij, uitgegeven voor het Algemeen-Nederlands Verbond (ANV), www.anv.nl.